

خواجه نصیر طوسی و فارابی متأثر از فقه شیعی بودند

حجت‌الاسلام پارسانیا با اشاره به اندیشه‌های فارابی و خواجه نصیرطوسی آن را متمایز با اندیشه‌های ابن خلدون دانست و گفت: اندیشه اجتماعی خواجه نصیر طوسی و فارابی تحت تأثیر فقه شیعی بود و مبادی کلامی خواجه نصیر که مبتنی بر عقل و دستورهای اهل‌بیت (ع) است به او اجازه می‌داد که دیدگاه‌های اجتماعیش شکل فقه شیعی بگیرد و جنبه تجویزی داشته باشد.

حجت‌الاسلام پارسانیا با اشاره به اندیشه‌های فارابی و خواجه نصیرطوسی آن را متمایز با اندیشه‌های ابن خلدون دانست و گفت: اندیشه اجتماعی خواجه نصیر طوسی و فارابی تحت تأثیر فقه شیعی بود و مبادی کلامی خواجه نصیر که مبتنی بر عقل و دستورهای اهل‌بیت (ع) است به او اجازه می‌داد که دیدگاه‌های اجتماعیش شکل فقه شیعی بگیرد و جنبه تجویزی داشته باشد.

به گزارش شبکه اجتهاد به نقل از خبرنگار مهر، حجت‌الاسلام حمید پارسانیا، شامگاه پنجشنبه در دومین نشست تخصصی تأثیر علم کلام در علوم اجتماعی که در پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی برگزار شد، اظهار داشت: زمانی که از تأثیر علوم اجتماعی در حوزه کلام سخن می‌گوییم باید ابتدا تعریفی از علم اجتماعی، علم کلام و مفهوم تأثیر و دوسویه یا یکسویه بودن آن ارائه کنیم. وی با بیان اینکه نمی‌توان سکولاریسم غرب را مساوی با بی‌دینی دانست بیان کرد: سکولاریسم، مساوی با بی‌دینی نیست چون در سکولاریسم نیز ممکن است شاخه‌هایی از الهیات داشته باشیم.

استاد حوزه علمیه قم افزود: یکی از علل پیدایش علوم اجتماعی کلاسیک غربی از بین رفتن الهیات بود. وی در ادامه گفت: در این مبحث علم کلام به معنای عام و نه خاص که شامل کل الهیات می‌شود همچنین علوم اجتماعی جامعه‌شناسی خاصی نیست بلکه عام مراد است استعمال می‌شود. حجت‌الاسلام پارسانیا تصریح کرد: من معتقدم تأثیر یکسویه علم کلام بر علوم اجتماعی و بالعکس نمی‌تواند دقیق باشد و دوسویه است.

استاد حوزه علمیه ادامه داد: علم کلام در غرب در افرادی مانند کانت اثر گذاشت و او تلاش کرد تا دانش جامعه‌شناسی را جایگزین اخلاق اجتماعی کند.

وی با اشاره به نظریات ابن خلدون در عرصه علوم اجتماعی افزود: ابن خلدون عقل عملی را قبول ندارد بنابراین علم اجتماعی او جنبه تجویزی ندارد و شباهت‌هایی هم با علم اجتماعی مدرن دارد.

این محقق حوزوی اظهار کرد: من ابن خلدون را به عنوان بنیانگذار علم اجتماعی قبول ندارم؛ او بنیانگذار علوم اجتماعی مصطلح نبود بلکه یکسری مسایل اجتماعی را مطرح کرد و اندیشه‌های اجتماعی او متأثر از کلام اشعریون بود.

پارسانیا با اشاره به اندیشه‌های فارابی و خواجه نصیرطوسی آن را متمایز با اندیشه‌های ابن خلدون دانست و گفت: اندیشه اجتماعی خواجه نصیر طوسی و فارابی تحت تأثیر فقه شیعی بود و مبادی کلامی خواجه نصیر که مبتنی بر عقل و دستورهای اهل‌بیت (ع) است به او اجازه می‌داد که دیدگاه‌های اجتماعیش شکل فقه شیعی بگیرد و جنبه تجویزی داشته باشد.

وی با بیان اینکه ابن خلدون را به اشتباه پیشگام علوم اجتماعی کلاسیک غربی می‌دانند، اظهار داشت: در مقدمه نظریات ابن خلدون در باب مسایل اجتماعی، رگه‌هایی از تفکر اشاعره دیده می‌شود که به دلیل شباهت ظاهری با علوم اجتماعی غربی، آنها را در یک راستا قلمداد کرده‌اند که به هیچ وجه این گونه نیست.

این استاد حوزه و دانشگاه گفت: پیش از ابن خلدون علوم اجتماعی در حاشیه کلام شیعی شکل گرفت که رویکردی عقلانی به مباحث پیرامون الهیات دارد که خواجه نصیرالدین طوسی و فارابی پیشگامان آن بودند.

وی اظهار داشت: این علم اجتماعی با عنوان سیاست مدن مشهور شد و در این علم بود که علم اجتماعی با فقه اجتماعی مراوده پیدا کرده و در یک دیگر تأثیرگذاری مستقیمی دارند.

وی افزود: البته از نظر علم پوزیتویستی قرن 19، مطالعه فقهی، نوعی از مطالعه غیر علمی تلقی می‌شد که به دلیل نوع نگاه این تفکر به رابطه‌های علی و معلولی و فاعلی صرف شکل می‌گیرد.

پارسانیا در عین حال تأکید کرد: فقه نه تنها علم است بلکه از شریفترین علوم و علمی روش‌مند است.

وی ادامه داد: در جهان اسلام شاهد کلام اجتماعی گوناگونی بوده‌ایم و در همان راستا شاهد نوع خاص علوم اجتماعی نیز هستیم؛ به لحاظ منطقی وقتی کلام اشعری را داریم، علوم اجتماعی منطبق با آن نیز شکل گرفته است.

پارسانیا بیان کرد: بخشی از دانش اجتماعی در اسلام برای حل مسائل دینی هر زمان و برای تشکیل جریان زندگی، توصیف و تعیین مواضع اجتماعی یک حوزه روشمند به وجود آمده است.

